

2018 metų Lietuvių kalbos dienos Šiauliuose

Jau trečius metus nuo vasario 16 d. iki kovo 11 d., kasmet vis gausiau ir naujoviškiau, vyksta Lietuvių kalbos dienos. Šiuo laikotarpiu Šiaulių miesto kultūros ir švietimo įstaigos sumanė daug įdomių renginių. Į renginių planą įtraukta per 70 įvairiausių viktorinų, konkursų, parodų, popiečių, akcijų, diskusijų. Daug jų vyko mokyklose, darželiuose.

Gegužių progimnazijoje jau XV kartą surengtame diktanto konkurse rungtyniavo net 115 dalyvių! Diktantą rašė ne tik Gegužių progimnazijos, bet ir Lieporių, „Saulėtekio“ gimnazijų moksleiviai, taip pat mokytojai, administracija, mokinių tėveliai. Diktanto konkurso kasmetiniai organizatoriai – Gegužių progimnazijos Lietuvių kalbos draugijos nariai.

Šiaulių suaugusiųjų mokyklos bendruomenė į svečius pasivietė humanitarinių mokslų daktarę, Lietuvių kalbos instituto vyresniąją mokslo darbuotoją leksikografę Janiną Švambarytę-Valužienę. Mokslininkė klausytojams pristatė aštuoniolika metų kartu su kolegomis rengtą knygą „Mato Slančiausko ir jo pagalbininkų pasakojamosios tautosakos rinkinių leksika: žodynas“ (2015), ypač sudomino mokinius rankraštiniu Mato Slančiausko žodynėliu „Liuberiszka arba senų ubagų kalba“ (1892). J. Švambarytė-Valužienė pasakojo apie žodžio kelią nuo jo fiksavimo ekspedicijoje iki atsiradimo žodyne, apie veiklą, kurią atlieka daugybė žmonių, dešimtmečiais įsitraukusių į tokio pobūdžio tyrinėjimus.

Dainų progimnazijoje surengta netradicinio ugdymo diena, skirta gimtajai kalbai puoselėti. Buvo piešiamos iliustracijos frazeologizmams ir patarlėms, rašomas dailiraštis, kuriami trioletai ir akrostichai, skirti Lietuvai, dalyviams teko atsakyti į suktus viktorinos „Šimtas žodžių Lietuvai“ klausimus. Vieni mokinukai skubėjo į užsiėmimus Savivaldybės viešosios bibliotekos „Aido“ filiale, kiti progimnazijos bibliotekoje rinko knygų dešimtuką.

Aktyvi Lietuvių kalbos dienų dalyvė buvo ir Šiaulių miesto savivaldybės viešoji biblioteka. Jos „Šaltinėlio“ filiale vyko renginys „Epistolinis menas: atgyvena ar vis dar madinga?“ Bibliotekos viešnia – Šiaulių valstybinės kolegijos Neformaliojo ugdymo centro vedėja, tautodailininkė, lektorė, keliautoja Sigita Damanskienė apžvelgė asmeninių ir dalykinių elektroninių laiškų rašymo etiketą ir pagrindines taisykles.

„Šaltinėlio“ filialas Jovaro progimnazijos pirmokus pakvietė į edukacines pamokėles, skirtas gimtajai kalbai ugdyti. Mokiniai buvo raginami atrasti lietuvių kalbos, ypač smulkiosios tautosakos, lobius, atkreipti dėmesį į lietuvių kalbos savitumą, unikalumą, originalumą ir skatinami išsaugoti savo kalbą kaip vieną iš tautos ypatybių.

Savivaldybės viešosios bibliotekos Lieporių filialą aplankė pirmokai iš Dainų progimnazijos. Gausus svečių būrys susirinko į lietuvių kalbos dienoms skirtą popietę „Tarmėse išaugusi mūsų gimtoji kalba“. Pirmokėliai su savo mokytojais sukūrė neeilinį pasirodymą: sukosi rateliai, skambėjo žemaitiškos šnekos, aukštaitiškos dainelės ir kanklių garsai.

Daugiausia Lietuvių kalbos dienoms skirtų renginių organizavo Povilo Višinskio viešoji biblioteka.

Šiaulių apskrities Povilo Višinskio bibliotekoje vykusio meninė-literatūrinė kompozicija „Prakalbinkime varpą“ papuošė ten vykstančią unikalią varpų parodą. Parodoje eksponuojami šiauliečių kolekcininkų Petro Kaminsko varpai ir Jono Nekrašiaus ekslibrisai, Lietuvos nacionalinio muziejaus ir Šiaulių „Aušros“ muziejaus varpų rinkiniai, leidinių paroda „Literatūros almanachas Varpai: istorija ir dabartis“.

Šiaulių miesto lietuvių kalbos mokytojų metodinis būrelis paminėjo Tarptautinę gimtosios kalbos dieną ir prisiminė Šiauliuose gyvenusią poetę, pedagogę, bibliotekininkę, ilgametę Šiaulių pedagoginio instituto darbuotoją Jadvygą Gabriūnaitę (1936–1990). Kunigas Justas Jusėnas atvežė šiauliečiams dovaną – poetės Jadvygos Gabriūnaitės knygą „Prisilietimas prie dilgėlės“. Povilo Višinskio viešąjoje bibliotekoje surengtoje popietėje „Mes savo lietuviškam žody gyvi...“ dalyvavo gimtosios kalbos ir poezijos gerbėjai, kuriems brangus Jadvygos Gabriūnaitės atminimas.

Kas yra gimtoji kalba poezijoje? Kaip laikui bėgant keičiasi požiūris į lietuvių kalbą, kokia kalbinė savimonė poetų kūrinuose? Apie šiuos ir kitus kalbos klausimus „Tekstų skaitymuose“ kalbėjo žymūs Šiaulių universiteto lituanistai: prof. habil. dr. Kazimieras Župerka, prof. dr. Džiuljeta Maskuliūnienė, prof. dr. Genovaitė Kačiuškienė, doc. dr. Dalia Jakaitė. Diskusijos kertiniu akmeniu tapo prof. K. Župerkos prieš du dešimtmečius išleistas eilėraščių rinkinys „Sielos tėvynė – kalboj: lietuvių poezija gimtosios kalbos tema“ (1997). „Tekstų skaitymų“ dalyviai vienbalsiai pritarė, kad būtent XIX a. poetų kūrinuose atsirado tas tikrasis lietuvių kalbos įžvelgimas, išgryninta lietuvių patirtis ir santykis su kalba. Užkliudyta ir tarminio kalbėjimo, tarminės poezijos tema. Tiek „kalbos apie kalbą“ mažėjimas poezijoje, tiek tarmių nykimas iš kasdienės vartosenos verčia dažnai su nerimu diskutuoti, analizuoti

dėsningumus, ryšį su kartų kaita. Ta proga paprašytas posmą žemaitiškai perskaitė Šiaulių miesto savivaldybės tarybos narys, lituanistas, tarmių tyrėjas doc. dr. Juozas Pabrėža.

Šiaulių universiteto lituanistai kartu su Universiteto Tęstinių ir nuotolinių studijų institutu, Šiaulių universiteto gimnazija, Kelmės rajono savivaldybe, Lietuvių kalbos draugija ir leidykla „Lucilijus“ surengė jau septintąją respublikinę konferenciją-seminarą „Gimtoji kalba mokykloje“. Konferencijos dalyvius pasveikino Lietuvos mokslininkų sąjungos pirmininkas, „Mokslo Lietuvos“ vyriausiasis redaktorius, profesorius Jonas Jasaitis. Dviejose sekcijose buvo perskaityta per 20 mokslinių-praktinių pranešimų, gvildenančių lietuvių kalbos ir didaktikos, literatūros ir skaitymo problemas. Konferencijoje dalyvavo pranešėjai iš Vilniaus, Šiaulių, Panevėžio, Kelmės, Radviliškio rajonų.

Per Lietuvių kalbos dienas organizuojamas ir Nacionalinio diktanto konkursas. Šiauliečiai diktantą rašyti galėjo ne tik miesto Savivaldybėje, bet ir Povilo Višinskio viešojoje bibliotekoje, Savivaldybės viešosios bibliotekos Bibliografijos-informacijos skyriuje ir „Varsos“ filiale, Didždvario ir „Romuvos“ gimnazijose.

Tai, žinoma, tik maža dalis visų renginių, kuriuose noriai dalyvavo ne tik moksleiviai, bet ir daug kitų miesto bendruomenės narių, panorusių kartu pasidžiaugti mus vienijančia gimtąja kalba.

Per Lietuvių kalbos dienas tik stabtelėta prie lietuvių kalbos lobyno, tačiau daugybė šiauliečių dėmesį kalbai, jos kultūrai, istorijai skiria kasdien – ir mokydami, ir dirbdami, ir kurdami...

Aušrinė Rinkevičienė,
Šiaulių m. savivaldybės administracijos
Kultūros skyriaus kalbos tvarkytoja (vyr. specialistė)

Panaudota informacija ir nuotraukos iš šių šaltinių:

<http://www.siauliai.lt/index.php?1808600477>

<http://www.siauliai.lt/lit/Pazintis-su-zodynu-mokslu/9399>

<https://www.etaplus.lt/dainu-progimnazijoje-vasario-9-oji-gimtosios-kalbos-puoselejimo-diena>

<http://www.snaujienos.lt/kultura-ir-pramogos/36635-kompozicijoje-prakalbinkime-varpa-prisiminta-varpu-istorija.html>

<http://savb.lt/lt/renginys/zodelis-lietuvos-kaip-poezija-kalba-apie-lietuviu-kalba/>

https://biblioteka.smsvb.lt/images/spaudoje%20apie%20mus/Poete_J._Gabriunaite.pdf

https://biblioteka.smsvb.lt/images/spaudoje%20apie%20mus/Gimtosios_kalbos_puoselejimo_diena.pdf

f

<https://biblioteka.smsvb.lt/lt/skaitytojamsvirus/naujienos/5842-edukacines-gimtosios-kalbos-pamokeles-saltinelio-filiale>

<https://biblioteka.smsvb.lt/lt/skaitytojamsvirus/naujienos/5799-lietuviu-kalbos-diena-saltinelio>

http://www.su.lt/index.php?option=com_content&view=article&id=20672:septintoji-konferencija-gimtoji-kalba-mokykloje&catid=761&Itemid=5521&lang=lt

<http://www.siauliai.lt/lit/Miesto-Savivaldybeje-11-aji-karta-rasytas-diktantas/9375>